

Аналіз підстав прийняття ухвал про повернення апеляційних скарг, залишення їх без руху та відмову у відкритті апеляційного провадження

АНАЛІЗ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ВЕРХОВНОГО СУДУ (судові рішення внесені до ЄДРСР за період з січня 2020 по лютий 2021)

Відділ аналітичної роботи та узагальнення судової практики

Апеляційну скаргу на ухвалу про відмову в задоволенні клопотання про призначення експертизи – слід повертати на підставі п.4 ч.5 ст.260 ГПК

Предметом апеляційного оскарження, як встановлено судом апеляційної інстанції, є ухвала місцевого господарського суду про відмову в задоволенні клопотання про призначення судової почеркознавчої експертизи у справі, яка не передбачена переліком, наведеним у ст.255 ГПК України. При цьому судом апеляційної інстанції відмовлено у відкритті апеляційного провадження на ухвалу місцевого господарського суду про відмову в задоволенні клопотання про призначення судової почеркознавчої експертизи у справі на підставі п.1 ч.1 ст.261 ГПК України. Так, відповідно до п.1 ч.1 ст.261 ГПК України суд апеляційної інстанції відмовляє у відкритті апеляційного провадження у справі, якщо апеляційну скаргу подано на судові рішення, що не підлягає апеляційному оскарженню. Разом з тим згідно з п.4 ч.5 ст.260 ГПК України апеляційна скарга не приймається до розгляду і повертається судом апеляційної інстанції, якщо скаргу подано на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду. Суд зазначає, що п.1 ч.1 ст.261 ГПК України підлягає застосуванню у випадку подання апеляційної скарги, наприклад на судовий наказ, який згідно з частиною третьою статті 154 ГПК України оскарженню в апеляційному порядку не підлягає, проте може бути скасований в порядку, передбаченому розділом II цього Кодексу. Отже, в даному випадку суд апеляційної інстанції повинен був застосувати саме п.4 ч.5 ст.260 ГПК України і апеляційна скарга на ухвалу місцевого господарського суду про відмову в призначенні судової почеркознавчої експертизи у справі, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду, мала бути повернута (аналогічна правова позиція викладена у постанові ВС від 12.03.2019 зі справи № 918/361/18. Крім того, позиція щодо правильності повернення апеляційної скарги на ухвалу про відмову в призначенні судової експертизи викладена, зокрема, у постанові ВС від 16.05.2018 зі справи № 925/1641/17).

КГС ВС від 15.01.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/86933123>

Опис вкладення у цінний лист не містить номера поштового відправлення а відтак не може бути взятий до уваги як належний та допустимий доказ

КГС ВС зазначає, що враховуючи те, що скаржником не було усунуто недоліки апеляційної скарги на рішення господарського суду (до заяви про усунення недоліків не було додано доказів сплати судового збору, про що судом складено акт), суд апеляційної інстанції обґрунтовано повернув відповідну апеляційну скаргу. Суд відхиляє аргументи скаржника про належне виконання ним ухвали суду щодо усунення недоліків апеляційної скарги та направлення до суду апеляційної інстанції відповідних доказів сплати судового збору, з посиланням на опис вкладення у цінний лист, з огляду на таке. Відповідно до пункту 61 Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 05.03.2009 № 270, у разі приймання внутрішніх поштових відправлень з оголошеною цінністю з описом вкладення бланк опису заповнюється відправником у двох примірниках. Працівник поштового зв'язку повинен перевірити відповідність вкладення опису, розписатися на обох його примірниках і проставити відбиток календарного штемпеля. Один примірник опису вкладається до поштового відправлення, другий видається відправникові. На примірнику опису, що видається відправникові, працівник поштового зв'язку повинен зазначити номер поштового відправлення. За бажанням відправника на примірнику опису, що вкладається до поштового відправлення, вартість предметів може не зазначатися. Скаржником до касаційної скарги додано копії опису вкладення у цінний лист, чеку та накладної АТ "Укрпошта", які, на його думку, є належними та допустимими доказами усунення ним недоліків апеляційної скарги. Однак, як вбачається із наданої скаржником копії опису вкладення у цінний лист, вказаний опис **не містить номера поштового відправлення**. Тобто, зазначений опис вкладення у цінний лист не відповідає вимогам пункту 61 вказаних вище Правил надання послуг поштового зв'язку, а тому не може бути взятий до уваги як належний та допустимий доказ усунення скаржником недоліків апеляційної скарги.

КГС ВС від 13.01.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/86874925>

Щодо повідомлення сторони про вчинення відповідної процесуальної дії або про прийняття певного судового рішення у справі

КГС, здійснивши аналіз статей 120, 242 ГПК України, пунктів 11, 17, 99, 116, 117 Правил надання послуг поштового зв'язку затверджені постановою КМУ від 05.03.2009 № 270, дійшов висновку, що у разі якщо ухвалу про вчинення відповідної процесуальної дії або судового рішення направлено судом рекомендованим листом за належною поштовою адресою, яка була надана суду відповідною стороною, за відсутності відомостей у суду про наявність у такої сторони інших засобів зв'язку та/або адреси електронної пошти, необхідність зазначення яких у процесуальних документах передбачена ст. ст. 162, 165, 258, 263, 290, 295 ГПК України, і судовий акт повернуто підприємством зв'язку з посиланням на відсутність (вибуття) адресата, відмову від одержання, закінчення строку зберігання поштового відправлення тощо, то необхідно вважати, що адресат повідомлений про вчинення відповідної процесуальної дії або про прийняття певного судового рішення у справі. Встановлений порядок надання послуг поштового зв'язку, доставки та вручення рекомендованих поштових відправлень, строк зберігання поштового відправлення забезпечує адресату можливість вжити заходів для отримання такого поштового відправлення та, відповідно, ознайомлення з судовим рішенням. Враховуючи відсутність в матеріалах справи підтверджень наявності порушень оператором поштового зв'язку вимог Правил надання послуг поштового зв'язку, колегія суддів Верховного Суду вважає, що факт неотримання скаржником поштової кореспонденції, якою суд, з додержанням вимог процесуального закону, надсилав ухвалу для вчинення відповідних дій за належною адресою та яка повернулася до суду у зв'язку з її неотриманням адресатом, залежав від волевиявлення самого адресата, тобто мав суб'єктивний характер та є наслідком неотримання адресатом пошти під час доставки за вказаною адресою і незвернення самого одержувача кореспонденції до відділення пошти для отримання рекомендованого поштового відправлення. При цьому, за змістом статті 2 ЗУ "Про доступ до судових рішень" кожен має право на доступ до судових рішень у порядку, визначеному цим Законом. Усі судові рішення є відкритими та підлягають оприлюдненню в електронній формі. Ухвала апеляційного господарського суду про залишення апеляційної скарги без руху у даній справі була оприлюднена у Єдиному державному реєстрі судових рішень. Також, відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 42 ГПК учасники справи, зокрема, мають право ознайомлюватися з матеріалами справи, робити з них витяги, копії. Сторони у розумні інтервали часу мають вживати заходів, щоб дізнатися про стан відомого їм судового провадження, та зобов'язані сумлінно користуватися наданими їм процесуальними правами (рішення Європейського суду з прав людини від 03.04.2008 у справі "Пономарьов проти України").

КГС ВС від 13.01.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/86906221>

Щодо апеляційної скарги, поданої особою, яка не брала участь в розгляді справи судом першої інстанції

При розгляді апеляційної скарги, поданої особою, яка не брала участі в розгляді справи судом першої інстанції і яка вважає, що місцевим господарським судом вирішено питання про її права та обов'язки, суд апеляційної інстанції, перевіrivши матеріали апеляційної скарги на предмет їх відповідності статтям 258, 259 ГПК України, та за відсутності підстав для залишення апеляційної скарги без руху, повернення апеляційної скарги чи для відмови у відкритті апеляційного провадження з інших підстав, **відкриває апеляційне провадження за апеляційною скаргою такої особи** та має належним чином дослідити і встановити, чи вирішив суд в оскаржуваному рішенні питання про права, інтереси та (або) обов'язки заявника апеляційної скарги. Якщо ж при цьому судом апеляційної інстанції буде встановлено, що права, інтереси та (або) обов'язки такої особи оскаржуваним судовим рішенням не порушені та що питання про її права, інтереси та (або) обов'язки у справі судом першої інстанції не вирішувалися, то апеляційний господарський суд не позбавлений права закрити апеляційне провадження на підставі пункту 3 частини першої статті 264 ГПК України.

ОП КГС вважає, що відсутні підстави для відступу від висновку, викладеного у постанові ОП КГС від 14.08.2019 у справі №62/112.

З огляду на викладене Верховний Суд вважає, що суд апеляційної інстанції дійшов передчасних висновків про наявність передбачених частиною другою статті 261 ГПК України підстав для відмови у відкритті провадження за апеляційною скаргою скаржника на рішення Господарського суду.

ОП КГС від 16.01.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/87129082>

Питання поновлення строку вирішується на етапі відкриття провадження

З огляду на визначений процесуальним законом алгоритм оцінка судом наведених скажником причин пропуску процесуального строку та предмет їх поважності (або неповажності), з урахуванням у тому числі поданих своєчасно заперечень інших учасників справи, відбувається на етапі перевірки відповідності поданої апеляційної скарги вимогам процесуального законодавства, за результатами чого суд приймає рішення про відкриття або відмову у відкритті апеляційного провадження за такою апеляційною скаргою. Положення частин 11, 13 статті 176 ГПК України, на які послався суд апеляційної інстанції в якості правової підстави для залишення скарги спочатку без руху, а потім без розгляду, стосуються виявлених судом першої інстанції після відкриття провадження у справі недоліків позовної заяви, серед яких відсутні вимоги щодо процесуального строку. Більше того, порядок відкриття апеляційного провадження окремо врегульований приписами статті 262 ГПК України, тоді як стаття 176 ГПК України встановлює повноваження суду першої інстанції щодо розгляду позовної заяви та у будь-якому випадку не підлягає застосуванню по аналогії судом апеляційної інстанції на стадії апеляційного перегляду.

КГС ВС від 22.01.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/87129069>

Квитанція про сплату судового збору, додана до апеляційної скарги – нечитабельна

Залишаючи апеляційну скаргу без руху суд апеляційної інстанції, зокрема, встановив, що квитанція про судовий збір, яку апелянтом додано до апеляційної скарги, є **нечитабельною**, з її тексту неможливо встановити реквізити, суму судового збору та правильність його сплати при поданні апеляційної скарги. Апелянту було надано строк на усунення, в тому числі вказаного недоліку. У зв'язку з невиконанням скаржником вимог вказаної ухвали, зокрема, неподанням належним чином оформленого доказу сплати судового збору за подання апеляційної скарги саме у даній справі, суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку, що вищезгадана апеляційна скарга не може бути прийнята до розгляду й підлягає поверненню апеляційним судом. Зазначене свідчить, що причиною повернення скарги є **не надмірний формалізм апеляційного суду, як зазначає скаржник, а невиконання саме скаржником приписів вищевказаних нормативно-правових документів та його відповідне відношення до підготовки документів, що надаються суду.**

Посилання скаржника, що при першочерговому зверненні апелянта з апеляційною скаргою ним було прикріплено до скарги читабельний оригінал цієї квитанції про сплату судового збору, колегія суддів касаційного суду відхиляє, оскільки в силу положень ст.260 ГПК, розгляду та перевірки на предмет дотримання вимог господарсько-процесуального законодавства при подачі підлягає саме певна окрема апеляційна скарга та додані саме до неї документи. Оскільки в даному випадку скаржником була заново подана апеляційна скарга з відповідним пакетом документів, апеляційний суд вірно перевіряв саме цю апеляційну скаргу та додані саме до неї документи, при тому, що попередня апеляційна скарга також була повернута скаржнику, а відповідно до ч.8 ст.260 ГПК, скаржнику надсилається копія ухвали про повернення апеляційної скарги **разом з апеляційною скаргою та доданими до скарги матеріалами.**

КГС ВС від 13.02.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/87559724>

Клопотання про поновлення пропущеного строку

У разі звернення з апеляційною скаргою на судові рішення місцевого господарського суду з порушенням встановлених строків його оскарження особа, яка звертається з цією скаргою, у клопотанні про поновлення строку має навести причини, підтверджені відповідними доказами, які перешкоджали їй звернутися з апеляційною скаргою у межах встановленого процесуальним законом строку на апеляційне оскарження. Дійшовши висновку про неповажність причин пропуску строку звернення з апеляційною скаргою, суд має залишити апеляційну скаргу без руху, надавши скаржнику можливість зазначити інші підстави для поновлення цього строку. Тільки у разі визнання цих причин неповажними або у випадку незвернення з відповідною заявою у встановлений строк у відкритті апеляційного провадження має бути відмовлено на підставі пункту 4 частини першої статті 261 ГПК України, відповідно до якої суд апеляційної інстанції відмовляє у відкритті апеляційного провадження у справі, якщо скаржником у строк, визначений судом, не подано заяву про поновлення строку на апеляційне оскарження або наведені підстави для поновлення строку на апеляційне оскарження визнані судом неповажними. Суд звертається до подібних висновків, викладених у постановках Верховного Суду від 01.06.2018 у справі № 914/1633/17, від 14.08.2018 у справі № 916/1448/17, від 15.10.2019 у справі № 910/15396/18.

КГС ВС-12.02.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/87602259>

Відмова у поновленні строку лише після залишення без руху саме з цих підстав

Лише у разі невиконання відповідних вимог ухвали про залишення апеляційної скарги без руху або якщо вказані скажником на її виконання інші підстави для поновлення строку на апеляційне оскарження будуть визнані неповажними, суд відмовляє у відкритті апеляційного провадження у порядку, встановленому ст.261 цього Кодексу. Отже, аналіз приписів статей [260](#), 261 ГПК України у їх взаємозв'язку засвідчує, що застосуванню судом апеляційної інстанції підстав для відмови у відкритті апеляційного провадження, передбачених пунктом 4 частини першої статті 261 ГПК України, безумовно має передувати реалізація вимог частини третьої статті 260 ГПК України щодо залишення апеляційної скарги без руху та надання скажнику строку для подання заяви про поновлення строку на апеляційне оскарження або наведення інших підстав для поновлення строку на апеляційне оскарження.

КГС ВС від 06.02.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/87623727>

Щодо оскарження різних процесуальних документів суду першої інстанції, які є окремими самостійними об'єктами апеляційного оскарження, в одній апеляційній скарзі

ОП КГС зазначає, що ч.5 ст.260 ГПК України не містить підстави для повернення апеляційної скарги внаслідок об'єднання в ній вимог про скасування двох різних процесуальних документів суду першої інстанції, кожен з яких підлягає самостійному апеляційному оскарженню. Тобто окремі самостійні підстави для повернення апеляційної скарги встановлені частиною 5 статті 260 ГПК України, перелік яких є вичерпним і не передбачає такої підстави для повернення апеляційної скарги як оскарження в одній апеляційній скарзі рішення та ухвали місцевого господарського суду. Приписи п.2 ч.5 статті 174 ГПК України визначають інші (крім тих, які визначені частиною 4 цієї статті) підстави повернення позовної заяви та підлягають застосуванню виключно судом першої інстанції. Зазначені приписи не можуть бути застосовані апеляційним судом в якості правової підстави для повернення апеляційної скарги по аналогії. З огляду на положення наведених норм законодавства, ОП КГС вважає за необхідне **відступити від висновку**, викладеного у постанові ВС від 23.08.2018 у справі №908/2189/17, якою залишено без змін ухвалу суду апеляційної інстанції про повернення апеляційної скарги на підставі п.2 ч.5 ст.174 ГПК України внаслідок об'єднання в одній скарзі різних процесуальних документів суду першої інстанції, кожен з яких підлягає самостійному апеляційному оскарженню.

Крім того, ОП КГС зазначає, що наслідком встановлення судом апеляційної інстанції порушення ТЗОВ вимог статті 258 ГПК України щодо оформлення апеляційної скарги, у тому числі і щодо сплати судового збору, мало б бути залишення такої апеляційної скарги без руху та надання скаржнику строку на усунення визначених судом недоліків, а не її повернення.

ОП КГС від 17.02.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/87808649>

Щодо направлення ухвали про залишення апеляційної скарги без руху

Ухвалою апеляційного господарського суду від 20.11.2019 апеляційну скаргу ФОП на рішення господарського суду, залишено без руху, зобов'язано скаржника протягом десяти днів із дня вручення ухвали про залишення апеляційної скарги без руху усунути встановлені при поданні апеляційної скарги недоліки та подати до суду апеляційної інстанції довіреність або інший документ, що посвідчує повноваження представника на підписання апеляційної скарги. Зазначена ухвала надсилалась 21.11.2019 заявнику рекомендованим листом з повідомленням про вручення та повернулась 21.12.2019 до апеляційного суду з відміткою пошти: "за закінченням встановленого терміну зберігання". Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що ФОП та його представник у встановлений судом в ухвалі апеляційного господарського суду 20.11.2019 строк не усунули недоліки апеляційної скарги та ухвалою 24.12.2019 повернув апеляційну скаргу на рішення Господарського суду.

КГС ВС зазначає, що скаржник, як позивач у межах провадження у справі про банкрутство, вже був допущений до участі у справі місцевим судом, приймав участь в судових засіданнях. Отже, подаючи апеляційну скаргу він повинен був вживати розумних та адекватних заходів контролю за рухом його справи в суді апеляційної інстанції, що відповідає практиці ЄСПЛ при застосуванні статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Отже, при вирішенні спору про належність повідомлення судом апеляційної інстанції заявника у справі, касаційний суд приймає до уваги також дії (бездіяльність) скаржника в організації контролю за отриманням ним, як суб'єктом підприємницької діяльності, адресованої йому поштової кореспонденції. Верховний Суд приймає до уваги, що суд апеляційної інстанції, направляючи судову кореспонденцію на адресу, зазначену в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань та у позовній заяві, не порушив норм процесуального права. Крім того, зазначаючи в апеляційній скарзі як засіб зв'язку виключно поштову адресу та не зазначивши офіційної електронної адреси, електронної пошти та номера засобу зв'язку, скаржник позбавив суд можливості надіслати ухвалу про залишення апеляційної скарги без руху за допомогою інших засобів зв'язку, що підтверджує невжиття самим скаржником належних заходів до отримання повідомлень про рух його справи в суді. Зазначені правові висновки узгоджуються з правовою позицією, висловленою Верховним Судом у постановках від 13.01.2020 у справі №910/22873/17 та від 26.11.2019 у справі №910/568/19.

КГС ВС від 06.03.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88149946>

Апеляційна скарга особи, яка не брала участі у справі-помилково застосовано ч.5 ст.272 ГПК України без застосування норми ст.254 ГПК України

КГС ВС скасовано ухвалу апеляційного господарського суду від 23.12.2019, якою на підставі ч.5 ст.272 ГПК України, відмовлено у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою ОСОБА_1 на рішення господарського суду (апеляційна скарга не містить інших доводів, відмінних від доводів скарги ТОВ, які вже були розглянуті апеляційним судом під час ухвалення постанови 23.04.2019). При цьому, КГС зазначає, що у разі подання апеляційної скарги не учасником справи, який не був присутній під час апеляційного розгляду справи, а особою, яка взагалі не брала участі у справі, **суд апеляційної інстанції перш за все має з'ясувати, чи вирішував суд першої інстанції питання про права, інтереси та (або) обов'язки скаржника і які конкретно.** Встановлення факту вирішення судом першої інстанції зазначених питань є необхідною передумовою для здійснення апеляційного перегляду судового рішення та оцінки доводів особи, яка подала скаргу, оскільки в інакшому випадку (якщо буде встановлено, що питання про права, інтереси та (або) обов'язки скаржника у справі судом першої інстанції не вирішувалися) апеляційний господарський суд закриває апеляційне провадження на підставі п.3 ч.1 ст.264 ГПК України, незалежно від того, чи розглядалися відповідні доводи під час апеляційного розгляду справи за апеляційною скаргою іншої особи. Суд апеляційної інстанції, відмовляючи у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою особи, яка не брала участі у справі на рішення суду помилково застосував ч.5 ст. 272 ГПК України без застосування норми статті 254 цього Кодексу. Такий саме висновок щодо застосування процесуальних норм права у подібних правовідносинах викладений у постанові ВС від 23.12.2019 у справі № 910/13390/17, від якого відступати немає підстав.

КГС ВС від 12.03.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88149983>

Судовий збір сплачено структурним підрозділом позивача- безпідставно повернуто апеляційну скаргу

Згідно з положеннями статті 2 Закону України "Про судовий збір" платники судового збору - громадяни України, іноземці, особи без громадянства, підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (у тому числі іноземні) та фізичні особи-підприємці, які звертаються до суду чи стосовно яких ухвалене судове рішення, передбачене цим Законом. Зазначена законодавча норма була буквально сприйнята судом апеляційної інстанції, який унаслідок цього визнав неналежним доказом сплати судового збору за подання апеляційної скарги долучений ПАТ "Донецькоблгаз" платіжний документ, в якому платником судового збору вказана інша особа - Краматорське управління по газопостачанню та газифікації (яка не є заявником апеляційної скарги або особою, стосовно якої ухвалене судове рішення). **ВС зазначає, що у даній правовій ситуації повернення апеляційної скарги з формальних підстав унеможливило доступ позивача до суду, оскільки єдиною визначальною обставиною у вирішенні судом питання про повернення апеляційної скарги була відмінність осіб заявника апеляційної скарги та платника судового збору за наданим ПАТ "Донецькоблгаз" платіжним дорученням. При цьому суд апеляційної інстанції взагалі не досліджував інших реквізитів вказаного платіжного доручення, які б могли дати змогу ідентифікувати судовий збір як такий, що сплачений саме за подання апеляційної скарги ПАТ "Донецькоблгаз" у даній справі (зокрема, відомості у графі "призначення платежу"), як не з'ясував і питання зарахування судового збору до державного бюджету. Крім того, поза увагою суду апеляційної інстанції залишились наявні у вільному доступі офіційні відомості з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань щодо відокремлених структурних підрозділів ПАТ "Донецькоблгаз", серед яких значиться і платник судового збору - Краматорське управління по газопостачанню та газифікації. З урахуванням зазначеного Верховний Суд констатує допущення судом апеляційної інстанції надмірного формалізму при вирішенні питання про повернення апеляційної скарги.**

КГС ВС від 16.03.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88245342>

Відсутність в резолютивній частині ухвали про залишення без руху чітких вказівок, які необхідно виконати скаржнику, скасовано ухвалу про відмову у відкритті апеляційного провадження

ВС зазначає, що суд апеляційної інстанції, постановляючи ухвалу від 26.12.2019 про відмову у відкритті апеляційного провадження, виходив з того, що скаржник не виконав вимоги ухвали від 09.12.2019 про залишення апеляційної скарги без руху, в якій зазначено, що скаржнику слід дотриматись вказівок, які містить ухвала, та надати суду заяву про поновлення строку або вказати інші підстави для його поновлення. Як вбачається з досліджених судом апеляційної інстанції обставин справи, апелянт подав заяву про поновлення строку апеляційного оскарження, долучивши її до апеляційної скарги. Внаслідок цього зміст резолютивної частини ухвали від 09.12.2019 щодо необхідності усунути встановлені судом недоліки апеляційної скарги не мав чітких вказівок, які необхідно виконати скаржнику. За таких обставин суд апеляційної інстанції неправильно застосував положення ч.3 та 4 ст.260 та ст.261 ГПК.

КГС ВС від 25.03.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88407285>

Скаржнику неналежним чином вручена ухвала апеляційного суду про залишення апеляційної скарги без руху

Відповідно до ч.6 ст.242 ГПК днем вручення судового рішення є: 1) день вручення судового рішення під розписку; 2) день отримання судом повідомлення про доставлення копії судового рішення на офіційну електронну адресу особи; 3) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про вручення судового рішення; 4) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати копію судового рішення чи відмітки про відсутність особи за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, повідомленою цією особою суду; 5) день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про відмову отримати копію судового рішення чи відмітки про відсутність особи за адресою місцезнаходження, місця проживання чи перебування особи, яка зареєстрована у встановленому законом порядку, якщо ця особа не повідомила суду іншої адреси. Ураховуючи те, що ФОП мав право усунути недоліки протягом десяти днів з дня вручення ухвали апеляційного суду про залишення апеляційної скарги без руху, яка не була отримана скаржником у зв'язку з її поверненням поштовою організацією у п'ятиденний строк, суд апеляційної інстанції дійшов помилкового висновку про те, що у строк, визначений судом, недоліки, встановлені при поданні апеляційної скарги, не усунуто. **Подібних за змістом висновків дійшов Верховний Суд, зокрема, у постанові від 30.01.2020 у справі № 910/4902/19.** У зв'язку з наведеним суд апеляційної інстанції, постановляючи оскаржувану ухвалу від 06.12.2019, дійшов передчасного висновку про наявність правових підстав для повернення апеляційної скарги ФОП, оскільки з огляду на зміст ухвали суду від 19.11.2019 про залишення апеляційної скарги без руху, інформацію з вебсторінки «Укрпошти» та норми статті 242 ГПК, відсутні підстави вважати, що скаржнику належним чином вручена ухвала апеляційного суду про залишення апеляційної скарги без руху та забезпечено право особи на усунення її недоліків у строки, встановлені законодавством, з урахуванням критеріїв їх розумності та достатності.

КГС ВС від 23.03.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88430669>

Апеляційна скарга на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду-суд апеляційної інстанції помилково відмовив у відкритті апеляційного провадження, слід було повернути

КГС ВС вказує, що як правильно зазначив суд апеляційної інстанції, ч.1 ст.255 ГПК України встановлено вичерпний перелік ухвал місцевого господарського суду, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку окремо від рішення суду першої інстанції. Водночас, помилковим є висновок суду про те, що, якщо ухвала відсутня в переліку, наведеному у ст.255 ГПК України, то вона не може бути оскаржена в апеляційному порядку. Оскільки згідно з ч.3 ст.255 ГПК України заперечення на ухвали, що не підлягають оскарженню окремо від рішення суду, включаються до апеляційної скарги на рішення суду. Відповідно до п. 4 ч.5 ст.260 ГПК України апеляційна скарга не приймається до розгляду **і повертається судом апеляційної інстанції якщо скаргу подано на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду.** Постановляючи ухвалу, що оскаржується, суд апеляційної інстанції наведені вимоги ГПК України не врахував, відмовивши у відкритті апеляційного провадження на підставі п. 1 ч. 1 ст.261 ГПК України.

КГС ВС-08.04.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88655187>

Судовий збір за подання апеляційної скарги сплачується із суми, що оскаржується

Ухвалою апеляційного господарського суду апеляційну скаргу на рішення господарського суду повернуто апелянту, з підстав невиконання вимог ухвали суду про залишення апеляційної скарги без руху, яке полягає у сплаті судового збору за розгляд апеляційної скарги не у повному обсязі.

КГС ВС зазначає, що Закон вимагає зазначити в ухвалі точну суму судового збору, яку необхідно сплатити, лише у разі сплати скаржником судового збору не у встановленому законом розмірі, а у меншому розмірі, тобто, у разі недоплати.

В силу положень частини 1 статті 3 ЗУ «Про судовий збір» судовий збір справляється, зокрема, за подання до суду апеляційної касаційної скарги на судові рішення, розмір якого обумовлено у п. 4 ч. 2 ст. 4 Закону та становить 150 відсотків ставки, що підлягала сплаті при поданні позовної заяви. При цьому, відповідно до частини 4 статті 6 Закону, якщо скаргу (заяву) подано про перегляд судового рішення в частині позовних вимог (сум, що підлягають стягненню за судовим рішенням), судовий збір за подання скарги (заяви) вираховується та сплачується лише щодо перегляду судового рішення в частині таких позовних вимог (оспорюваних сум).

Колегія суддів зазначає, що у даному випадку оспорювана позивачем сума становить 81 406,14 грн, та саме з цієї суми має обраховуватися розмір судового збору за подання апеляційної скарги, а не із ціни позову та сплаченого судового збору за його подання, як про це помилково вказав суд апеляційної інстанції.

Скасовано ухвалу суду апеляційної інстанції про повернення апеляційної скарги без розгляду.
КГС ВС від 14.04.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88749296>

Скаржником неправильно вказано одну з цифр номеру справи щодо якої здійснено оплату судового збору за подання апеляційної скарги

Зі змісту оскаржуваної ухвали та касаційної скарги вбачається, що ТОВ неправильно вказало номер справи (одну з цифр номеру справи) щодо якої здійснило оплату судового збору. У касаційній скарзі зазначено, що ТОВ у зв'язку з виконанням ухвали про усунення недоліків апеляційної скарги (на рішення господарського суду у справі №905/1825/19) надало суду пояснення, що воно не є стороною у справі №905/1829/19, на яку внаслідок опіски містить посилання відповідне платіжне доручення, а сума сплаченого судового збору збігається із розміром судового збору, вказаному в ухвалі про усунення недоліків апеляційної скарги. КГС ВС зазначає, що в ухвалі апеляційного господарського суду від 16.12.2019 (залишення без руху) зі справи **не надано оцінку зазначеним обставинам**, тому немає підстав вважати, що апеляційний суд правильно застосував приписи частини другої статті 260, частини четвертої статті 174 ГПК.

Суд апеляційної інстанції, постановляючи ухвалу про повернення апеляційної скарги, виходив також із того, що відповідач не виконав вимоги ухвали про залишення апеляційної скарги без руху, тому що не зазначив які норми матеріального та процесуального права порушив суд першої інстанції. Проте, як убачається з доводів касаційної скарги та досліджених судом апеляційної інстанції матеріалів справи, ТОВ в апеляційній скарзі та в заяві про усунення недоліків апеляційної скарги посилається на порушення судом першої а порушення судом першої інстанції ст.277 ГПК. У рішенні Європейського суду з прав людини зі справи «Волчлі проти Франції» (Walchli v. France) зазначено, що застосовуючи процесуальні норми, національні **суди повинні уникати як надмірного формалізму**, який може вплинути на справедливість провадження, так і надмірної гнучкості, яка призведе до анулювання вимог процесуального законодавства.

КГС ВС від 17.04.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88832434>

Щодо направлення ухвали про залишення без руху

Ухвалу суду апеляційної інстанції від **12.12.2019** про залишення апеляційної скарги без руху направлено Підприємцю **13.12.2019** згідно зі штампом вихідної кореспонденції на звороті ухвали на адресу, зазначену в апеляційній скаргі, та яка зазначена у виписці з ЄДР ЮО та ФОП. Відправлення надіслано рекомендованим листом з повідомленням про вручення з *позначкою на конверті «Судова повістка»*. Зазначене поштове відправлення **повернуто до апеляційного господарського суду 27.12.2019**, що підтверджується штампом суду на поштовому конверті. Причина повернення - «інші причини, що не дали змоги виконати обов'язки щодо пересилання поштового відправлення - «не запит» (штемпель поштового відділення - 24.12.2019). Проте, відмітка «інші причини» не розкриває суті причин неможливості вручення адресату відповідного рекомендованого листа і не дає обґрунтованих процесуальних підстав для визначення факту належного повідомлення сторони у судовій справі. При цьому відповідно до інформації, отриманої із сайту «Укрпошти» за штрих-кодовим ідентифікатором на конверті, зазначене відправлення *прийняте до пересилання 18.12.2019*, надійшло до точки видачі/доставки 19.12.2019, не вручене під час доставки 20.12.2019 (інші причини). Згідно з пунктами 116, 117 Правил надання послуг поштового зв'язку, затверджених постановою КМУ від 05.03.2009 № 270 (в редакції, чинній станом на час вчинення дій з надсилання поштового відправлення), у разі неможливості вручення одержувачам поштової відправлення, внутрішні поштові перекази зберігаються об'єктом поштового зв'язку місця призначення ***протягом одного місяця з дня їх надходження***, відправлення «EMS» -14 календарних днів, міжнародні поштові перекази - відповідно до укладених угод. У разі невручення рекомендованого листа з *позначкою «Судова повістка»* з поважних причин рекомендований лист разом з бланком повідомлення про вручення повертається за зворотною адресою не пізніше ніж через п'ять календарних днів з дня надходження листа до об'єкта поштового зв'язку місця призначення із зазначенням причини невручення. Після закінчення встановленого строку зберігання поштові відправлення, поштові перекази повертаються відправнику. **Надсилаючи ухвалу суду з позначкою «Судова повістка», суд апеляційної інстанції не врахував того, що фактично Підприємцю надсилається ухвала про залишення апеляційної скарги без руху (судове рішення), а не судова повістка, у зв'язку з чим таке поштове відправлення мало зберігатися протягом одного місяця, а не п'ять днів.** Отже, строк протягом якого було повернуто поштове відправлення з ухвалою про залишення апеляційної скарги Підприємця без руху, не відповідає критерію розумності щодо отримання такого поштового відправлення скаргником. КГС ВС зазначає, що суд апеляційної інстанції, постановляючи оскаржувану ухвалу від 04.02.2020, дійшов передчасного висновку про наявність правових підстав для повернення апеляційної скарги Підприємцю, оскільки, враховуючи усталені правові позиції ВС та норми статті 242 ГПК України, відсутні підстави вважати, що скаргнику належним чином вручена ухвала апеляційного суду про залишення апеляційної скарги без руху та забезпечено право на усунення її недоліків у строки встановлені законодавством, з урахуванням критеріїв їх розумності та достатності. КГС ВС від 16.04.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88814764>

Представництво в суді

Відповідно до підпункту 11 пункту 161 Розділу XV "Перехідні положення" Конституції України з дня набрання чинності Законом України "Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)" представництво відповідно до пункту 3 частини першої статті 131-1 та статті 131-2 цієї Конституції виключно прокурорами або адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року; у судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року. Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року. Таким чином, представництво інтересів відповідача у цій справі (Квартирно-експлуатаційного відділу міста) може здійснювати адвокат або керівник, **інша уповноважена особа відповідно до закону, статуту, положення**, трудового договору (контракту). До матеріалів справи долучено Положення про Відділ, затвердженого наказом начальника Північного територіального квартирно-експлуатаційного упрсвління, витяг з наказу. Пунктом 14 Положення про Відділ в новій редакції передбачено, що виконавчим органом, уповноваженим представляти інтереси Відділу в судах загальної юрисдикції (першої, апеляційної та касаційної інстанцій та у Верховному Суді) є юрисконсульти Відділу. Враховуючи викладене, Суд доходить висновку, що у суду апеляційної інстанції були відсутні підстави, визначені п.1 ч.5 статті 260 ГПК України, для повернення апеляційної скарги.

КГС ВС від 22.04.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88885781>

Повторне апеляційне оскарження. Апеляційна скарга, подана на судове рішення, що ухвалене до 15.12.2017

Апеляційна скарга від 04.11.2019 подана на ухвалу господарського суду від 11.02.2016.

Станом на час постановлення судових рішень у справі № 909/82/16 ГПК України (у редакції, яка була чинною до 15.12.2017), не передбачав можливості повторного апеляційного чи касаційного перегляду судового рішення, в тому числі і за скаргою особи, яка не брала участі у справі, навіть якщо господарський суд вирішив питання про її права та обов'язки, оскільки відповідно до визначених статтею 101 цього Кодексу (в редакції, чинній до 15.12.2017) меж перегляду справи в апеляційній інстанції, у процесі перегляду справи апеляційний господарський суд за наявними у справі і додатково поданими доказами повторно розглядає справу. Апеляційний господарський суд не зв'язаний доводами апеляційної скарги і перевіряє законність і обґрунтованість рішення місцевого господарського суду у повному обсязі. Суд апеляційної інстанції, вирішуючи питання про можливість відкриття апеляційного провадження за апеляційною скаргою, поданою на судове рішення, що ухвалене до 15.12.2017, має керуватися передусім **п. 1 ч. 1 ст. 261 ГПК України** - суд апеляційної інстанції відмовляє у відкритті апеляційного провадження у справі, якщо апеляційну скаргу подано на судове рішення, що не підлягає апеляційному оскарженню, а не **п. п. 1, 2 ч. 2 ст. 261 ГПК України** - відсутність у змісті оскаржуваної ухвали вирішення питання про права, обов'язки та інтереси скаржника.

КГС ВС від 13.04.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/88842949>

Ст.258 ГПК України передбачено подання скаржником оригіналу апеляційної скарги, а не її копії

КГС ВС зазначає, що постановою ОП КГС від 16.01.2020 у даній справі скасовано ухвалу апеляційного господарського суду від 22.07.2019 (якою відмовлено у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою ТОВ та повернуто апеляційну скаргу з додатками), справу направлено до апеляційного господарського суду для вирішення питання про відкриття апеляційного провадження. При вирішенні питання про відкриття апеляційного провадження у справі, судом апеляційної інстанції встановлено, що в матеріалах даної справи міститься лише копія апеляційної скарги ТОВ, оскільки оригінал такої скарги було повернуто скаржникові. Судом апеляційної інстанції 10.02.2020 апеляційну скаргу ТзОВ залишено без руху на підставі ч. 2 ст. 260 ГПК України та надано скаржникові строк для усунення недоліків апеляційної скарги шляхом подання до апеляційного господарського суду оригіналу апеляційної скарги з додатками, проте останній вимог вказаної ухвали в частині подання оригіналу апеляційної скарги не виконав. 11.03.2020 - апеляційну скаргу повернуто без розгляду на підставі ч. 2 ст. 260 та ч. 4 ст. 174 ГПК України.

Статтею 258 ГПК України встановлено вимоги до форми і змісту апеляційної скарги. При цьому зазначена стаття ГПК України передбачає подання до суду саме оригіналу апеляційної скарги, та передбачає, що копії такої скарги надсилаються іншим учасникам справи. Приписами ст. 174, 260 ГПК України законодавець передбачив механізм залишення апеляційної скарги без руху для забезпечення скаржнику можливості у встановлений судом строк усунути недоліки апеляційної скарги, що забезпечить можливість вважати її такою, що подана у день її первинного подання та прийняття її судом апеляційної інстанції до розгляду. КГС ВС вважає правомірними висновки апеляційної інстанції щодо наявності підстав для повернення без розгляду апеляційної скарги.

КГС ВС від 25.06.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/90025238>

Неправомірно відмовлено у відкритті апеляційного провадження, не надано можливості навести інші підстави для поновлення строку в порядку ст. 260 ГПК України

У разі звернення з апеляційною скаргою на судові рішення місцевого господарського суду з порушенням встановлених строків його оскарження особа, яка звертається з цією скаргою, у клопотанні про поновлення строку має навести причини, підтвержені відповідними доказами, які перешкодили їй звернутися з апеляційною скаргою у межах встановленого процесуальним законом строку на апеляційне оскарження. Дійшовши висновку про неповажність причин пропуску строку звернення з апеляційною скаргою, суд має залишити апеляційну скаргу без руху, надавши скаржнику можливість зазначити інші підстави для поновлення цього строку. Тільки у разі визнання цих причин неповажними або у випадку незвернення з відповідною заявою у встановлений строк у відкритті апеляційного провадження має бути відмовлено на підставі пункту 4 частини першої статті 261 ГПК України. Подібні висновки зазначені у постановках ВС від 01.06.2018 у справі № 914/1633/17, від 14.08.2018 у справі № 916/1448/17, від 15.10.2019 у справі № 910/15396/18, від 12.02.2020 у справі № 921/86/18. КГС ВС зазначає, що апеляційну скаргу на рішення господарського суду у даній справі подано з пропуском строку встановленого ст.256 ГПК України, скаржник заявив про поновлення строку апеляційного оскарження у своїй апеляційній скарзі та навів у ній відповідні обґрунтування. Суд апеляційної інстанції, постановляючи оскаржувану ухвалу, дійшовши висновку про неповажність причин пропуску строку звернення з апеляційною скаргою, відмовив у відкритті апеляційного провадження. Проте, в цьому випадку **суд апеляційної інстанції, визнавши неповажними наведені скаржником підстави для поновлення строку, відмовив у відкритті апеляційного провадження без надання останньому можливості навести інші підстави для поновлення строку в порядку ст. 260 ГПК України.** Тобто, суд неправильно застосував положення ч.3 та ч.4 ст. 260 та ст.261 ГПК України. За таких обставин та виходячи з аналізу наведених норм, є передчасним висновок суду апеляційної інстанції про відмову у відкритті апеляційного провадження.

КГС ВС від 22.06.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/89966491>

Помилка в тексті апеляційної скарги в номері справи- неправомірно не надано можливості виправити недоліки- надмірний формалізм

Ухвалою апеляційного господарського суду від 13.04.2020 у справі № 924/844/19 відмовлено у відкритті апеляційного провадження на підставі п.1 ч.1 ст.261 ГПК України, оскільки у матеріалах даної справи відсутній такий процесуальний документ, як рішення господарського суду від 24.02.2020. Скаржник зазначає, що апеляційна скарга подавалася на рішення господарського суду від 24.02.2020 у справі № 924/884/19, а не у справі № 924/844/19, а зазначення в апеляційній скарзі номеру справи № 924/844/19 є технічною опискою. КГС ВС скасовуючи ухвалу про відмову у відкритті апеляційного провадження, вказує, що встановивши такі обставини, судом апеляційної інстанції не було враховано та не надано оцінки безпосередньо змісту апеляційної скарги, з якого вбачається, що скаржник в апеляційній скарзі зазначав про: інший склад учасників, інший предмет спору, ніж у даній справі № 924/844/19. Тобто, виявивши невідповідність відомостей, зазначених скаржником, із відомостями у даній справі №924/844/19, суду апеляційної інстанції слід було надати можливість скаржнику виправити такі недоліки. Суд зазначає, що відмовивши у відкритті апеляційного провадження за апеляційною скаргою ОСОБА_1 суд апеляційної інстанції не дотримався розумного ступеня пропорційності та фактично вдався до надмірного формалізму, що обмежило реалізацію права на апеляційне оскарження.

КГС ВС від 06.08.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/90802119>

Щодо поважності причин пропуску строку на апеляційне оскарження

Вирішення питання щодо поновлення строку на оскарження перебуває в межах дискреційних повноважень національних судів, однак, такі повноваження не є необмеженими, тому від судів вимагається вказувати підстави для поновлення строку. Проте, навіть тоді можливість поновлення не буде необмеженою, оскільки сторони в розумні інтервали часу мають вживати заходів, щоб дізнатись про стан відомого їм судового провадження. У кожній справі національні суди мають перевіряти, чи підстави для поновлення строків для оскарження виправдовують втручання у принцип *res judicata* (принцип юридичної визначеності). Відтак, необґрунтованими є твердження апелянта про те, що він не мав змоги ознайомитися з оскаржуваними процесуальними документами через хворобу, відсутність доступу до комп'ютера та з інших підстав, що були викладені в клопотанні про поновлення пропущеного строку для подачі апеляційної скарги, оскільки громадянин ОСОБА_1, як засновник і директор боржника, повинен був розуміти наслідки порушення справи про банкрутство ПФ "Інтервал" і мав можливість ознайомлюватися з процесуальними документами у справі №926/767-б/15 як безпосередньо в суді так і в Єдиному державному реєстрі судових рішень.

КГС ВС від 05.08.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/90962115>

Повернення апеляційної скарги, ч.3, ч.4 ст.43 ГПК України - зловживання скаржником процесуальними правами

Ухвалою апеляційного господарського суду від 04.05.2020 визнано подання ТОВ апеляційної скарги на ухвалу господарського суду від 02.07.2019 про призначення комплексної судової експертизи та зупинення провадження у справі зловживанням процесуальними правами; апеляційну скаргу ТОВ повернуто скаржнику.

Суд зазначає, що скаржник вже звертався до апеляційного господарського суду з апеляційною скаргою на вказану ухвалу про призначення комплексної судової експертизи та зупинення провадження, апеляційна скарга була залишена без руху та суд зобов'язав скаржника усунути її недоліки. Ухвалою апеляційного господарського суду від 08.10.2019 відмовлено скаржнику у відстроченні сплати судового збору, апеляційну скаргу ТОВ залишено без руху. У зв'язку з неусуненням недоліків, ухвалою апеляційного господарського суду від 05.11.2019, залишеною без змін постановою Верховного Суду від 26.12.2019, апеляційну скаргу ТОВ на ухвалу господарського суду від 02.07.2019 про призначення комплексної судової експертизи та зупинення провадження у справі повернуто без розгляду.

ТОВ поза межами строку на апеляційне оскарження вдруге звернулося з апеляційною скаргою на ухвалу господарського суду від 02.07.2019 про призначення комплексної судової експертизи та зупинення провадження у справі. При цьому, вдруге скаржник подав до суду апеляційну скаргу без доказів сплати судового збору у розмірі, встановленому законом. Апеляційний господарський суд 06.02.2020 направив на адресу, зазначену скаржником, ухвалу від 04.02.2020 про залишення без руху апеляційної скарги ТОВ, рекомендованим листом з повідомленням про вручення. Станом на момент винесення оскарженої ухвали суду апеляційної інстанції - 04.05.2020 скаржник не виконав вимог ухвали, не подав докази сплати судового збору, копію ухвали апеляційного суду від 04.02.2020 отримав 15.04.2020, що підтверджується відстеженням поштового відправлення.

Оскільки дії скаржника, які полягали у повторному оскарженні ухвали місцевого суду з порушенням строків та без долучення доказів сплати судового збору, кваліфіковано судом апеляційної інстанції як дії, спрямовані на затягування розгляду справи, та визнані зловживанням процесуальними правами, господарський суд апеляційної інстанції за правилами частини 3, 4 статті 43 ГПК України наділений правом залишити без розгляду або повернути скаргу, заяву, клопотання.

КГС ВС від 19.08.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/91218185>

Відмова у відкритті апеляційного провадження-відрядження-неповажна причина пропуску строку

Клопотання чи заява про відновлення процесуального строку повинна містити роз'яснення причин пропуску і підстави, з яких заявник вважає ці причини поважними. В клопотанні чи заяві повинні бути докази того, що здійснити відповідні процесуальні дії у визначений строк у заявника не було можливості. Поважними причинами визнаються лише такі обставини, які є об'єктивно непереборними, не залежать від волевиявлення сторони та пов'язані з дійсними істотними перешкодами чи труднощами для своєчасного вчинення сторонами у справі процесуальних дій та підтверджені належними доказами. Вказані заявником обставини в обґрунтування клопотання про поновлення строку на апеляційне оскарження щодо перебування у відрядженнях, не можуть бути віднесені судом до особливих чи непереборних обставин, не можуть об'єктивно свідчити про неможливість своєчасного звернення з апеляційною скаргою та залежали виключно від волевиявлення заявника.

Ухвалу апеляційного господарського суду про відмову у відкритті апеляційного провадження залишено без змін

КГС ВС від 24.07.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/90566024>

При поверненні апеляційної скарги не перевірено чи ухвала без руху вручена скаржнику

Постановлення апеляційним судом ухвали від 13.01.2020 про повернення апеляційної скарги свідчить про порушення права скаржника на усунення недоліків апеляційної скарги саме в установленій законодавством та судом десятиденний строк з дня вручення ухвали про залишення апеляційної скарги без руху, тобто, суд апеляційної інстанції дійшов передчасного висновку про наявність підстав для повернення апеляційної скарги ТзОВ. З вказаної оскаржуваної ухвали не вбачається, що судом апеляційної інстанції було перевірено, чи була вручена скаржнику ухвала про залишення апеляційної скарги без руху, оскільки в даній ухвалі відсутні вказівки як про факт її вручення, так і про факт та причини не вручення станом саме на 13.01.2020. В матеріалах справи станом на 13.01.2020 були наявні лише докази відправлення ухвали суду від 18.12.2019. *Подібних висновків дійшов Верховний Суд у постановках від 27.08.2019 у справі №914/2055/18, від 18.11.2019 у справі №915/91/18, від 12.12.2019 у справі №922/4508/16.*

КГС ВС від 09.09.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/91436847>

Відсутність підстав для поновлення строку на звернення з апеляційною скаргою

Саме лише посилення Скаржника на неотримання процесуальних документів місцевого господарського суду, у тому числі оскаржуваного рішення, за відсутності належного обґрунтування, підтвердженого відповідними доказами, існування обставин, які об'єктивно унеможливили отримання направленої на його адресу поштової кореспонденції суду та, відповідно, можливість бути обізнаним щодо розгляду справи, є необґрунтованим, у зв'язку з чим суд апеляційної інстанції дійшов правильного висновку про відсутність підстав для поновлення строку на звернення з апеляційною скаргою. Суд вважає помилковими посилення Скаржника на те, що двадцятиденний строк на апеляційне оскарження розпочався з моменту отримання примірника рішення місцевого господарського суду, тобто з 31.05.2019, тому у нього виникло "виключно імперативне право" на поновлення строку подання апеляційної скарги відповідно до частини другої статті 256 ГПК України, оскільки зазначена норма підлягає застосуванню у разі наявності підстав для висновку, що пропуск встановленого строку на апеляційне оскарження є наслідком існування незалежних від учасника справи обставин, які об'єктивно унеможливили звернення з апеляційною скаргою у межах встановленого процесуальним законом строку.

Ухвалу апеляційного господарського суду про відмову у відкритті апеляційного провадження залишено без змін.

КГС ВС від 10.08.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/90962127>

Ухвала про повернення без розгляду відзиву на позов не підлягає оскарженню в апеляційному порядку окремо від рішення суду

Предметом апеляційного оскарження, як встановлено в оскаржуваній ухвалі суду апеляційної інстанції, є ухвала місцевого господарського суду про повернення без розгляду відзиву Залізниці на позовну заяву, яка не передбачена переліком, наведеним у ст.255 ГПК України. Посилання заявника у касаційній скарзі на положення п.6 ч.1 ст.255 ГПК України, як на підставу, яка, на думку скаржника, дає право на апеляційне оскарження судового акта зі справи про повернення без розгляду відзиву на позовну заяву є помилковим, оскільки системний аналіз вказаної процесуальної норми дозволяє дійти висновку, що на її підставі в апеляційному порядку окремо від рішення суду може бути оскаржена ухвала про повернення заяви позивачеві (заявникові) виключно за умови, якщо така ухвала має «завершальне» значення щодо можливості судового розгляду та перешкоджає провадженню у справі. Близька за змістом правова позиція викладена у постанові ВС від 11.03.2020 зі справи № 2-5151/09. Разом із тим, ухвала місцевого господарського суду від 13.04.2020, згідно з якою повернуто без розгляду відзив Залізниці на позовну заяву, направлена на вирішення окремого процесуального питання, і вказана ухвала не перешкоджає провадженню у справі. Відповідно до п.4 ч.5 ст.260 ГПК України апеляційна скарга не приймається до розгляду і повертається судом апеляційної інстанції, якщо скаргу подано на ухвалу, що не підлягає оскарженню окремо від рішення суду. З огляду на викладене, суд апеляційної інстанції дійшов заснованого на законі висновку про те, що зазначена ухвала місцевого господарського суду не підлягає оскарженню в апеляційному порядку окремо від рішення суду першої інстанції та правомірно повернув подану Залізницею апеляційну скаргу на підставі п.4 ч.5 ст.260 ГПК України.

КГС ВС від 14.09.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/91528638>

Повноваження особи на підписання апеляційної скарги

Ухвалою апеляційного господарського суду від 17.03.2020 повернуто скаржнику апеляційну скаргу на рішення господарського суду додані до неї матеріали на підставі п.1 ч.5 ст.260 ГПК України, з підстав того, що подану апеляційну скаргу підписав представник - Любов Франків, однак до матеріалів цієї скарги не додано доказів на підтвердження того, що зазначена особа уповноважена подавати апеляційну скаргу в інтересах організації та представляти інтереси скаржника в суді. КГС зазначає, що як свідчать матеріали справи, до поданої апеляційної скарги Державного агентства рибного господарства України було додано, зокрема, копію виписки з ЄДР ЮО, ФОП та ГФ, відповідно до якої Франків Л.П.є особою, яка має право вчиняти юридичні дії від імені відповідача без довіреності, зокрема, вона діє виключно в судах України з усіма визначеними правами. Відповідно до п.8 ч.3 ст.9 ЗУ "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань" в Єдиному державному реєстрі містяться такі відомості щодо державних органів і органів місцевого самоврядування як юридичних осіб: відомості про осіб, які можуть вчиняти дії від імені юридичної особи, у тому числі підписувати договори, подавати документи для державної реєстрації тощо; прізвище, ім'я, по батькові, дата народження, реєстраційний номер облікової картки платника податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати платежі за серією та номером паспорта), дані про наявність обмежень щодо представництва юридичної особи. Якщо документи та відомості, що підлягають внесенню до Єдиного державного реєстру, внесені до нього, такі документи та відомості вважаються достовірними і можуть бути використані у спорі з третьою особою (ч.1 ст.10 ЗУ "Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань"). Проте, **суд апеляційної інстанції оцінки вказаному документу, - копії виписки з ЄДРЮОФОП та ГФ, не надав, відповідних посилань оскаржувана ухвала апеляційного господарського суду не містить.** Повертаючи апеляційну скаргу без розгляду на підставі п.1 ч.5 статті 260 ГПК України, суд апеляційної інстанції залишив поза увагою, що зазначені положення стосуються виключних випадків повернення апеляційної скарги, коли, зокрема, відсутність повноважень у особи на підписання апеляційної скарги не викликає сумнівів, натомість у разі наявності сумнівів щодо достовірності, достатності та належності долучених до апеляційної скарги документів на підтвердження повноважень у особи, яка підписала апеляційну скаргу як представник або в порядку самопредставництва, суд повинен залишити без руху апеляційну скаргу на підставі ст.174, ч.2 ст.260 ГПК України для усунення недоліків (надання відповідних документів (зокрема, статут, положення)), передбачених вимогами процесуального законодавства (ч.3 ст.56 цього Кодексу). Аналогічний правовий висновок міститься в постанові КГС ВС від 17.08.2020 у справі №908/290/20.

КГС ВС від 17.09.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/91622169>

Безпідставно повернуто позов прокурора

Оскільки захист інтересів держави в особі територіальної громади м. Тернопіль має здійснювати Тернопільська міська рада, проте, саме цей орган місцевого самоврядування визначено прокурором відповідачем з посиланням на те, що він вчинив протизаконні, на думку прокурора дії, які порушують інтереси держави в особі територіальної громади м. Тернопіль, прокурором правомірно заявлено відповідний позов, а Тернопільську міську раду визначено одним із відповідачів у цій справі, позаяк іншого органу місцевого самоврядування, який би міг здійснити захист інтересів держави в особі територіальної громади м. Тернопіль, виходячи із спірних правовідносин, не існує. Подібна правова позиція міститься в постанові Верховного Суду від 07.11.2018 у справі №916/749/17. Отже, у судів попередніх інстанцій не було підстав вважати, що прокурор не обґрунтував порушення у справі інтересів держави, а також не правильно вказав на відсутність органу, уповноваженого на здійснення відповідних державних функцій, для захисту інтересів держави.

КГС ВС від 25.09.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/91786472>

Представництво, реквізити ордеру. В ордері невірно вказано назву суду

Частиною 4 ст. 60 ГПК України передбачено, що повноваження адвоката як представника підтверджуються довіреністю або ордером, виданим відповідно до ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність". Відповідно до ч. 2 ст. 26 ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність" ордер - письмовий документ, що у випадках, встановлених цим Законом та іншими законами України, посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги. Ордер видається адвокатом, адвокатським бюро або адвокатським об'єднанням та повинен містити підпис адвоката. Рада адвокатів України затверджує типову форму ордеру. Згідно з п. 4 Положення про ордер на надання правничої (правової) допомоги (нова редакція), затвердженого рішенням Ради адвокатів України від 12.04.2019р. №41, ордер видається адвокатом, адвокатським бюро, адвокатським об'єднанням та повинен містити обов'язкові реквізити, передбачені цим Положенням. Серед обов'язкових реквізитів ордеру, зокрема пп. 12.4. визначено необхідність зазначати назву органу, у якому надається правова допомога адвокатом, із зазначенням, у випадку необхідності, виду адвокатської діяльності відповідно до ст. 19 ЗУ "Про адвокатуру та адвокатську діяльність".

Системний аналіз наведених норм дає підстави для висновку, що **законодавець чітко встановив, що в ордері повинно бути зазначено орган, в якому надається правова допомога, зокрема, в графі "Назва органу, в якому надається правова допомога"**. При цьому в разі надання адвокатом правової допомоги в суді ордер має містити назву суду, у якому адвокат надає правову допомогу. Таку ж позицію викладено ВП ВС у постанові від 03.07.2019 у справі №9901/939/18. Як встановлено судом апеляційної інстанції та вбачається з матеріалів справи, до апеляційної скарги додано копію ордеру серія № 1019071 від 05.08.2020, яким уповноважено Стеценка О.В. надавати правову допомогу у Центральному апеляційному господарському суді, а тому такий ордер не можна визнати документом, що посвідчує повноваження адвоката на надання правової допомоги у Північному апеляційному господарському суді. КГС ВС залишено без змін ухвалу апеляційного господарського суду про повернення апеляційної скарги на підставі п.1 ч.5 ст.260 ГПК України.

КГС ВС від 24.11.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/93037842>

Посадова інструкція не відноситься до документів, визначених ч.4 ст.56 ГПК України, якими можливо підтвердити повноваження особи на самопредставництво

Положення ст.56 ГПК України передбачають можливість здійснення процесуального представництва юридичної особи, як в порядку **самопредставництва**, так й іншими особами, як представниками юридичної особи. Самопредставництво юридичної особи - це право одноосібного виконавчого органу (керівника) чи голови (уповноваженого члена) колегіального виконавчого органу безпосередньо діяти від імені такої особи без довіреності, представляючи її інтереси в силу закону, статуту, положення. У порядку самопредставництва юридичну особу може представляти за посадою її керівник або інші особи, повноваження яких підтверджуються відповідно до ч.3 ст.56 ГПК України. Аналіз наведених вище законодавчих положень дає підстави для висновку, що визнання особи такою, що діє в порядку самопредставництва, необхідно, щоб у відповідному законі, статуті, положенні чи трудовому договорі (контракті) було чітко визначене її право діяти від імені такої юридичної особи (суб'єкта владних повноважень без права юридичної особи) без додаткового уповноваження (довіреності).

Судом апеляційної інстанції встановлено, що апеляційна скарга від імені ПАТ АБ «Укргазбанк» підписана представником Кузнєцовою М.І. На підтвердження повноважень поіменованої особи до заяви були додані довіреність № 57 від 24.01.2020, наказ від 01.08.2018 № 72-П про переведення Кузнєцової М.І. на посаду начальника юридичного відділу Запорізької обласної дирекції; посадова інструкція начальника юридичного відділу. Проте зазначені матеріали, які додані до заяви на підтвердження наявності у Кузнєцової М.І. повноважень представляти інтереси ПАТ АБ «Укргазбанк» в судах, не містять інформації про те, що поіменована особа наділена повноваженнями на самопредставництво у розумінні ч.3 ст.56 ГПК України.

КГС ВС зазначає, що додана до апеляційної скарги посадова інструкція є локальним (внутрішнім) нормативно-правовим актом, яким регулюються відносини з питань праці відповідно та у межах актів трудового законодавства, а отже не відноситься до документів, визначених ч.4 ст.56 ГПК України, якими можливо підтвердити повноваження вказаної особи на самопредставництво.

КГС ВС від 23.11.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/93006009>

Фізична особа-підприємець має пільги при сплаті судового збору як фізична особа

Фізична особа, яка бажає реалізувати своє конституційне право на підприємницьку діяльність, після проходження відповідних реєстраційних та інших передбачених законодавством процедур за жодних умов не втрачає і не змінює свого статусу фізичної особи, якого вона набула з моменту народження, а лише набуває до нього нової ознаки - підприємця. При цьому правовий статус «фізична особа - підприємець» сам по собі не впливає на будь-які правомочності фізичної особи, зумовлені її цивільною право- і дієздатністю, та не обмежує їх (*такий правовий висновок викладено в постановках Великої Палати Верховного Суду від 05.05.2020 у справі № 161/6253/15-ц, від 07.04.2020 у справі № 743/534/16-ц, від 06.06.2018 у справі № 910/16713/15*). Отже, громадяни, які мають статус фізичної особи - підприємця та підпадають під ознаки відповідних пунктів статті 5 Закону України "Про судовий збір", мають право користуватися пільгами, визначеними цією статтею. Подібні висновки про те, що громадяни, які мають статус фізичної особи - підприємця та підпадають під ознаки відповідних пунктів статті 5 Закону України "Про судовий збір", мають право користуватися пільгами, визначеними цією статтею, *викладені в постановках Верховного Суду від 30.09.2019 у справі № 921/377/14-з/7, від 05.12.2019 у справі № 925/1150/18*. З огляду на наведене, у суду апеляційної інстанції були відсутні підстави як для залишення апеляційної скарги ФОП (особи з інвалідністю II групи) без руху у зв'язку із несплатою судового збору, так і для її повернення скаргнику з цих підстав.

КГС ВС від 03.12.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/93263240>

Згідно зі ст.260 ГПК України апеляційний суд не має повноважень залишати апеляційну скаргу без руху, а потім повертати її з підстав недотримання стороною вимог ст.259 цього Кодексу

Ухвалюючи рішення про повернення апеляційної скарги ГУ Держгеокадастру апеляційний господарський суд виходив з того, що її подано без доказів щодо направлення апеляційної скарги позивачу, як того вимагають положення статей 258, 259 ГПК України (не надано опису вкладення до листа, в якому надіслано копію апеляційної скарги) і цей недолік не було усунуто після залишення цієї скарги без руху. КГС ВС зазначає, що аналіз положень статей 174, 258, 260 ГПК України дозволяє зробити висновок про те, що апеляційна скарга приймається до розгляду у випадку виконання скаржником вимог ст.258 цього Кодексу, зокрема, подання доказів надсилання копії скарги іншій стороні у справі. Залишаючи без руху апеляційну скаргу на підставі відсутності доказів щодо направлення апеляційної скарги позивачу, «як того вимагають положення статей 258 і 259 ГПК України» апеляційний господарський суд фактично зазначив як недолік цієї скарги відсутність у її матеріалах опису вкладення до листа, в якому надіслано копію апеляційної скарги позивачеві. При цьому апеляційним господарським судом не надано жодної оцінки наявному у матеріалах апеляційної скарги фіскальному чеку Укрпошти як доказу направлення цієї скарги позивачеві у розумінні п.3 ч.3 ст.258 цього Кодексу. Обов'язок щодо надсилання іншим учасникам справи копії апеляційної скарги і доданих до неї документів, які у них відсутні, листом з описом вкладення міститься у ст.259, а не у ст.258 ГПК України. Отже, згідно зі ст.260 ГПК України апеляційний суд не має повноважень залишати апеляційну скаргу без руху, а потім повертати її з підстав недотримання стороною вимог ст.259 цього Кодексу. Аналогічні висновки викладені у постановках КГС ВС від 17.09.2018 у справі №927/95/18, від 08.10.2018 у справі № 927/626/17, від 12.08.2019 у справі № 910/7534/18, від 28.10.2019 у справі № 916/3245/17. Зважаючи на те, що скаржник у наданий апеляційним господарським судом строк усунуто недоліки апеляційної скарги в частині несплати судового збору, а залишення скарги без руху з підстав ненадання опису вкладення до листа, в якому надіслано копію апеляційної скарги позивачеві, не відповідає вимогам процесуального закону, повернення апеляційної скарги з підстав неусунення її недоліків в цій частині є необґрунтованим і передчасним.

КГС ВС від 22.12.2020 <http://reestr.court.gov.ua/Review/93701495>

Апеляційна скарга надійшла на офіційну електронну поштову скриньку суду, підписана кваліфікованим електронним підписом

Повертаючи апеляційну скаргу ТОВ, яка була подана представником - адвокатом та отримана електронною поштою апеляційного господарського суду, апеляційний господарський суд виходив із того, що апеляційна скарга не була сформована в системі "Електронний суд", а надійшла до суду апеляційної інстанції електронною поштою, підписана електронним цифровим підписом адвоката. Верховний Суд вважає, що апеляційний господарський суд дійшов передчасного висновку про повернення апеляційної скарги ТОВ на рішення господарського суду та допустився неправильного застосування п.1 ч.5 ст.260 ГПК України, у зв'язку з чим постановив судові рішення, яке не відповідає законодавству та повинно бути скасовано, з огляду на таке. Частиною 8 ст.42 ГПК України встановлено, що якщо документи подаються учасниками справи до суду або надсилаються іншим учасникам справи в електронній формі, такі документи скріплюються електронним цифровим підписом учасника справи (його представника). Використання електронного цифрового підпису врегульовано Законом України "Про електронні довірчі послуги", який набрав чинності 07.11.2018. Згідно із ч.2 ст.17 Закону України "Про електронні довірчі послуги", електронна взаємодія фізичних та юридичних осіб, яка потребує відправлення, отримання, використання та постійного зберігання за участю третіх осіб електронних даних, аналогічних тим на паперових носіях повинні містити власноручний підпис відповідно до законодавства, а також автентифікація в складових частинах інформаційних систем, в яких здійснюється обробка таких електронних даних та володільцями інформації в яких є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи та організації державної форми власності, повинні здійснюватися з використанням кваліфікованих електронних довірчих послуг. Відповідно до статті 18 Закону України "Про електронні довірчі послуги" кваліфікована електронна довірча послуга створення, перевірки та підтвердження кваліфікованого електронного підпису чи печатки надається кваліфікованим постачальником електронних довірчих послуг та включає, зокрема, надання користувачам електронних довірчих послуг засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки для генерації пар ключів та/або створення кваліфікованих електронних підписів чи печаток, та/або перевірки кваліфікованих електронних підписів чи печаток, та/або зберігання особистого ключа кваліфікованого електронного підпису чи печатки. Водночас, у постанові Верховного Суду від 10.06.2020 у справі № 226/1863/2018 викладено правову позицію про те, що якщо апеляційна скарга надійшла на офіційну електронну поштову скриньку суду, підписана кваліфікованим електронним підписом, про що в матеріалах справи міститься довідка суду, то вона вважається підписаною відповідно до вимог статті 43 ЦПК України. Верховний Суд установив, що апеляційна скарга ТОВ була подана представником - адвокатом Макаровим С. О., підписана електронним цифровим підписом адвоката Макарова С. О. та направлена електронною поштою Східного апеляційного господарського суду, що підтверджується довідкою апеляційного суду від 03.11.2020.

КГС ВС від 06.01.2021 <http://reestr.court.gov.ua/Review/94125342>

усунення недоліків заяви (апеляційної скарги) лише в їх частині не є підставою для відкриття провадження у справі

Враховуючи положення ч.2 ст.260, ст.258, ч.4 ст.174 ГПК України, зважаючи на те, що ОСОБА_1 не виконала вимог ухвали суду апеляційної інстанції про залишення апеляційної скарги без руху протягом продовженого процесуального строку, колегія суддів вважає, що суд апеляційної інстанції дійшов вірного висновку про наявність правових підстав для повернення апеляційної скарги ОСОБА_1 без розгляду. При цьому Суд зазначає, що усунення недоліків заяви (апеляційної скарги) лише в їх частині не є підставою для відкриття провадження у справі, оскільки свідчить про порушенням норм процесуального права та має наслідком повернення заяви боржника без розгляду відповідно до ч.4 ст.170 ГПК України.

Ухвалу апеляційного господарського суду, якою повернуто скаржнику апеляційну скаргу на ухвалу господарського суду з доданими до неї документами, залишено без змін.

КГС ВС від 22.01.2021 <http://reestr.court.gov.ua/Review/94393871>

Щодо підписання апеляційної скарги

Банк в особі Уповноваженої особи ФГСФО на ліквідацію Банку подав апеляційну скаргу від 20.10.2020, підписану представником Кондяковим А.С., яку ухвалою апеляційного господарського суду від 04.11.2020 залишено без руху, як таку, що оформлена з порушенням вимог п.1 ч.3 ст.258 ГПК, а саме: без підтвердження повноважень особи для здійснення самопредставництва, та встановлено десятиденний строк з дня вручення ухвали скаржнику для виправлення недоліків апеляційної скарги.

На виконання вимог зазначеної ухвали скаржником у строк, визначений судом, подано до суду заяву про усунення недоліків апеляційної скарги, до якої, між іншим, додало примірник тієї самої апеляційної скарги від 20.10.2020, скріплений **власноручним підписом** Уповноваженої особи ФГВФО на ліквідацію Банку Стрюкової І.О. Апеляційний господарський суд цей примірник апеляційної скарги **помилково розцінив як іншу нову апеляційну скаргу**, а не усунення недоліків, у зв'язку з чим дійшов висновку про наявність підстав для повернення апеляційної скарги, про що 18.11.2020 постановив відповідну ухвалу. Проте надіслання Банком на виконання ухвали суду в строк, визначений судом, примірника апеляційної скарги, скріпленого власноручним підписом Уповноваженої особи ФГВФО на ліквідацію Банку Стрюкової І.О., повноваження якої щодо самопредставництва юридичної особи визначено законодавством, є усуненням недоліків апеляційної скарги відповідно до вимог п.1 ч.3 ст.258 ГПК. За таких обставин, не маючи зауважень щодо форми апеляційної скарги після одержання судом її примірника за належним підписом (власноручним підписом Уповноваженої особи ФГВФО на ліквідацію Банку Стрюкової І.О.) і не спростовуючи обставин щодо повноважень цієї особи на підписання такої скарги, апеляційний господарський суд не мав належних правових підстав для застосування наслідків, передбачених положеннями ч.4 ст.174, ч.2 ст.260 ГПК. Подібних за змістом висновків дійшов Верховний Суд, зокрема у постанові від 22.06.2020 у справі № 910/4129/17.

КГС ВС зазначає, що суд апеляційної інстанції, постановляючи оскаржувану ухвалу від 18.11.2020, дійшов помилкового висновку про наявність правових підстав для повернення апеляційної скарги. При цьому повернення апеляційної скарги скаржнику в такому випадку може розцінюватися як обмеження особи в доступі до суду, яке захищається статтею 6 Конвенції, та призведе до порушення права особи, визначеного Конституцією України, на апеляційний перегляд справи.

Ухвалу апеляційного господарського суду про повернення апеляційної скарги скасовано.

КГС ВС від 28.01.2021 <http://reestr.court.gov.ua/Review/94552844>

Докази, що підтверджують дату отримання копії оскаржуваного судового рішення

Виходячи зі змісту ч.2, ч.3 ст.256 ГПК України, клопотання про поновлення строку подання апеляційної скарги повинно містити обґрунтування поважності пропуску цього строку. При чому поважними визнаються такі обставини, які є об'єктивно непереборними, не залежать від волевиявлення сторони та пов'язані з дійсними істотними перешкодами чи труднощами для вчинення процесуальних дій. ГПК України не пов'язує право суду поновлення пропущений процесуальний строк лише з певним колом обставин, що спричинили пропуск строку. У кожному випадку суд, з урахуванням конкретних обставин пропуску строку, оцінює доводи, наведені на обґрунтування клопотання про його відновлення, та робить мотивований висновок щодо поважності чи неповажності причин пропуску строку (аналогічна правова позиція наведена у постановках Верховного Суду від 10.04.2018 у справі № 918/115/16, від 19.06.2018 у справі № 912/2325/17, від 18.01.2019 у справі № 921/396/17-г, від 19.06.2020 у справі № 926/1037-6/15).

Враховуючи норми ст.242 ГПК України, те, що днем вручення судового рішення є: день вручення судового рішення під розписку; день проставлення у поштовому повідомленні відмітки про вручення судового рішення; (п.п.1, 3 ч.6 ст.242 ГПК України), з огляду на положення Порядку надання послуг поштового зв'язку, права та обов'язки операторів поштового зв'язку і користувачів послуг поштового зв'язку визначають Правила надання послуг поштового зв'язку, затвердженого постановою КМУ від 05.03.2009 № 270, суд касаційної інстанції погоджується з висновком апеляційного господарського суду про те, що належним доказом, який підтверджує дату отримання копії оскаржуваної постанови суду (справа про банкрутство) є копія рекомендованого повідомлення про вручення поштового відправлення, що підлягає поверненню відправнику або копія конверту з трек-номером, в якому було відправлено копію постанови господарського суду від 20.07.2020 на адресу скаржника. Натомість відбиток на першому аркуші оскарженої постанови суду першої інстанції лише підтверджує факт реєстрації вхідної кореспонденції та не може ототожнюватися безпосередньо з отриманням рекомендованого поштового відправлення. Наведеним спростовуються доводи касаційної скарги про невірне визначення судом апеляційної інстанції дати отримання скаржником повного тексту постанови суду першої інстанції. КГС ВС зазначає, що надання переваги будь-кому з учасників у справі у вирішенні процесуальних питань (у даному випадку щодо обґрунтування поважності причин пропуску строку на апеляційне оскарження) не відповідає таким засадам (принципам) господарського судочинства, як рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, змагальність сторін, диспозитивність, неприпустимість зловживання процесуальними правами.

КГС ВС від 12.02.2021 <http://reestr.court.gov.ua/Review/94865175>

Самопредставництво

Питання самопредставництва не закріплені у нормах Конституції України, але ці питання регламентовані положеннями відповідних кодексів. Отже, процесуальне представництво інтересів ПАТ у цій справі може здійснювати адвокат як представник юридичної особи так і керівник, або інша уповноважена особа відповідно до закону, статуту, положення, трудового договору (контракту) в порядку самопредставництва. Тлумачення приписів частини третьої статті 56 ГПК України приводить до висновку, що для визнання юридичної особи такою, що діє в порядку самопредставництва, необхідно, щоб у відповідному законі, статуті, положенні чи трудовому договорі (контракті) було чітко визначене її право діяти від імені такої юридичної особи (суб'єкта владних повноважень без права юридичної особи) без додаткового уповноваження (довіреності). *Аналогічні висновки, викладені у постановах Верховного Суду від 22.04.2020 у справі № 911/933/19, від 28.04.2020 у справі № 910/10553/18, від 09.06.2020 у справі № 904/92/20, від 17.09.2020 у справі № 910/3850/19, від 08.12.2020 у справі № 905/2488/15.*

Слід зазначити, що в Україні визнається і діє принцип верховенства права, одним з елементів якого є принцип правової визначеності. Ключовим елементом принципу правової визначеності є однозначність та передбачуваність правозастосування, а отже, системність та послідовність у діяльності відповідних органів, насамперед судів. Суб'єкти (учасники спору) завжди повинні мати можливість орієнтувати свою поведінку таким чином, щоб вона відповідала вимогам норми на момент вчинення дії. У рішенні ЄСПЛ "Sunday Times v. United Kingdom" вказано, що прописаний у Конвенції термін "передбачено законом" передбачає дотримання такого принципу права, як принцип визначеності. Суд стверджує, що термін "передбачено законом" передбачає не лише писане право, як-то норми писаних законів, а й неписане, тобто усталені у суспільстві правила та засади моральності суспільства. До цих правил, які визначають сталість правозастосування, відноситься і судова практика.

КГС ВС скасовано ухвалу апеляційного господарського суду, якою повернуто апеляційну скаргу.

КГС ВС від 15.02.2021 <http://reestr.court.gov.ua/Review/94865167>

Прокурор не наділений повноваженнями визначити процесуальну поведінку відповідача у господарській справі неналежною і самостійно звернутись з апеляційною скаргою фактично на захист інтересів такого відповідача

Ухвалою апеляційного господарського суду від 07.12.2020 повернуто апеляційну скаргу прокурора на ухвалу на підставі пункту 1 частини п'ятої статті 260 ГПК України. У цій справі прокурор вступає у справу, порушену за заявою іншої особи, та предметом якої є позовні вимоги до органу, уповноваженого державною здійснювати захист інтересів територіальної громади, на стадії апеляційного оскарження. У такому випадку процесуальний статус прокурора у справі буде невизначеним, адже до складу учасників господарської справи входять сторони і треті особи. З урахуванням викладеного є обґрунтованим висновок колегії суддів апеляційного господарського суду, що прокурор не наділений повноваженнями визначити процесуальну поведінку відповідача у господарській справі неналежною і самостійно звернутись з апеляційною скаргою фактично на захист інтересів такого відповідача. Колегія суддів КГС ВС також погоджується з висновком суду апеляційної інстанції, що у цьому випадку у прокурора відсутнє право подання апеляційної скарги як особи, що не брала участі у справі, якщо суд вирішив питання про її права, інтереси чи обов'язки (частина третя статті 254 ГПК України), оскільки порядок подання прокурором апеляційної скарги врегульовано статтею 53 ГПК України.

КГС ВС від 15.02.2021 <http://reestr.court.gov.ua/Review/94904457>

Апеляційна скарга особи, яка не брала участь у розгляді справи на судовому рішенні 2011 р., яке було переглянута в апеляційному порядку

Правила перегляду судових рішень в апеляційному провадженні на час постановлення у 2011 році рішення суду першої інстанції у цій справі були визначені ГПК України (в редакції, чинній до 15.12.2017). Згідно з ГПК України (в редакції, чинній до 15.12.2017) якщо апеляційну скаргу було подано на рішення чи ухвалу місцевого господарського суду, яку вже було переглянута в апеляційному порядку, то відповідні обставини виключали перегляд судових актів суду першої інстанції апеляційним господарським судом.

Визначена згідно з нормами статей 91, 93, 97, 98 ГПК України (в редакції, чинній до 15.12.2017) процедура апеляційного оскарження судового рішення суду першої інстанції передбачала, що особи, які не брали участь у справі, були наділені процесуальним правом подати апеляційну скаргу на рішення суду першої інстанції, якщо господарський суд вирішив питання про їх права та обов'язки, і в тому разі, коли був пропущений встановлений ст.93 ГПК України строк для апеляційного оскарження судового рішення - за заявою про поновлення строку на подання апеляційної скарги. За наведеного правового регулювання порядку та строку на подачу апеляційної скарги на рішення суду першої інстанції, особою, яка не брала участь у справі, але стосовно якої господарський суд вирішив питання про права та обов'язки, з урахуванням висновків в пункті 9.4, цей строк завершувався і з моментом завершення апеляційного розгляду справи та не підлягав поновленню (був присічним). А тому суб'єктивне процесуальне право такої особи на здійснення апеляційного оскарження відповідного судового рішення, що не було реалізовано в період чинності ГПК України (в редакції, чинній до 15.12.2017), припинялось з втратою чинності цим Кодексом, та не підлягало відновленню без спеціального застереження про це за новим процесуальним законом – ГПК України (в редакції, чинній з 15.12.2017). Між тим ГПК України (в редакції, чинній з 15.12.2017) не містить такого застереження.

Узагальнюючи наведені висновки, Суд зазначає: якщо особа, яка не брала участь у справі, а суд вирішив питання про її права та обов'язки, не реалізувала своє суб'єктивне процесуальне право - на апеляційне оскарження рішення суду першої інстанції протягом строків для апеляційного оскарження цього рішення відповідно до положень ГПК України в редакції, чинній на момент розгляду справи (чинній до 15.12.2017), то рішення суду першої інстанції є таким, що набрало законної сили за правилами ГПК України (в редакції, чинній до 15.12.2017), і не може бути оскаржено із застосуванням нових правил на апеляційне оскарження судового рішення - відповідно до ГПК України (в редакції, чинній з 15.12.2017).

ОП КГС від 05.02.2021 <http://reestr.court.gov.ua/Review/95133486>